

Skolerne i Løvel, Kistrup og Pederstrup. 1737-1956

Løvel skole:

Løvel skole var i gamle dage anneks til Rødding. Det som vi i dag ville kalde for en filial. Skolen blev oprettet den 20/12 1737 af enken efter hr. Kjerulf, fru Margrethe Braes, som var ejer af Sødal gods.

Den første skole i Løvel lå ved kirken, hvor der nu er parkeringsplads. Skolehuset bestod af 10 fag bindingsværk med stråtag, og for vedligeholdelsen stod indtil 1857 de forskellige ejere af Sødal, hvor skolen var i så dårlig en tilstand, at en ny blev bygget i 1858. I 1916 blev denne skole sammen med jordlodden solgt til slagtermester Andersen. Skolen er nu borte, og på grunden er der nu anlagt en mindeplads for den gamle Løvel folketingskreds.

I 1901 blev en ny skole opført på den anden side af vejen, på hjørnet af Gl. Aalborgvej og Tinggade, og er nu indrettet til privatboliger. Ovre på den anden side af Gl. Aalborgvej var legepladsen, som var en almindelig græsmark. Nu er der købmandsforretning, et hus og en parkeringsplads. Denne nye skole blev 6-klasedelt, og den bestod af 3 klasseværelser samt en lejlighed til en andenlærer, og i den gamle skole blev der indrettet en lejlighed til lærerinden. I 1916 blev der opført en hel ny bolig til førstelæreren og lærerinden.

Fra 1737 til 1956 har der været 13 førstelærere, 7 andenlærere og 14 lærerinder i Løvel.

Den første skolelærer i Løvel hed Niels Lauritsen, født 1697 og død 1748. Han virkede 1737-47. Ifølge kirkebogen begravet Mikkelsdag 1748. Gift 1. gang med Karen Jensdatter f. 1676 og død 1744. Gift anden gang med Marie Madsdatter i Løvel. Som enke i 1748 var hendes formynder og værge Christen Thyboe.

Den 5. i rækken var Christen Keysen, 1773-96, født 1729 og død 1796. Han var gift 4 gange og havde i alt 15 børn. En datter Cathrine var gift med Jens Pedersen i Kistrup, og en anden datter Birthe tjente hos Søren Wibroe i Løvelbro.

Nr. 6 var Jacob Johannes Jacobsen Frisenberg, 1796-1828, født 1768, døbt 3. pinsedag 1770 i Løvel kirke.(udlagt som barnefader Jakob Frisenberg og Ane Jensdatter Smeds, hun boede hos sønnen 1801 og betegnes som enke. ”Han var ikke student, men han havde hævet sig selv til en sjælden byrd af kundskaber. Uden understøttelse havde han, en fattig hyrdedreng, ved selvtænkning og egen studium skaffet sig en for hans stilling udmærket kyndighed i flere videnskaber og flere levende sprog, forenet med retsindighed, gudsfrygt og agtværdig vandel.” (Nekrolog

af F. v. Bylow, Viborg). Foruden at være lærer var Frisenberg en anerkendt astronom. Han var først gang gift med Judith Nieldatter fra Klaris. Hun fødte i 1797 et uægte barn, Niels, og Niels Berings hustru, der bar barnet til dåben, mente, at en kniplingskræmmer var barnefaderen, men 1803 bekendte Judith, at husmand Niels Jensen i Tollestrup, Hvilsom sogn var barnefaderen. Han blev gift anden gang med Bodil Sørensdatter, en bryggerspige fra Sødal. Ingen børn undtagen ovennævnte Niels, der fik gårdmand Jens Nielsen i Klaris som værge.

Nr. 8 hed Rasmus Kolbye, 1829—55. Gift 1. gang med Ane Cathrine Sthyr. Hendes far var herredsfoged, birkefoged og m.m. Peder Sthyr fra Randers, og hendes brodersøn var biskop H. V. Sthyr, der som kultusminister gennemførte en for lærerstanden betydelig lønningslov 1897. Kolbye blev berømt eller berygtet, fordi han var gift med herredsfogedens datter. Gift 2. gang 1852 i Løvel med Maren Pedersdatter.

Nr. 10 i rækken Niels Peders Hedeager, 1861-1892, f.1830. Han gik stærkt ind for andelsbevægelsen og var stærk præget af Grundtvigs og C. Kolds tanker.

Jacob Vestergaard Jacobsen, 1914—56. f. 1887 i Assing. Forældre: gdr. Christen Vestergaard Jacobsen og hustru Ane. En broder var lærer Otto Jacobsen, Kistrup. Lærereksamen fra Nr. Nissum seminarium 1910. Vikar i Ø. Bjerregrav 1911, 2. lærer i Handbjerg 1912 og 1. lærer i Løvel 1914. Gift 21/8 1917 med Kirstine Sørine Bay fra Agathelund (gdr. Feder Bay og hustru Else Marie).

Andenlærere.

Der har været 6 andenlærere i Løvel, og de havde bolig på 1. sal i skolen fra 1901. Embedet blev oprettet 1901, men opslået tre gange, inden det blev besat og blev imens betjent at et ungt menneske, som forberedte sig til optagelse på et seminarium. Den første lærer var Eugen Victor Emanuel Lund, 1902-06, f. 1877 i Rudkøbing. Hans oldefar havde været fransk soldat og med på Napoleons togt til Rusland.

Nr. 3 var Niels Mandøe 1914-16. Han var gift med en styrmandsdatter fra Mandø, og de fik en søn, der senere blev en kendt præst.

Den sidste andenlærer hed Marinus Johnsen Overgaard Madsen, 1920-21.

Lærerinder.

Indtil 1956 har der været 14 lærerinder i Løvel. De første havde privat bolig i den gamle nedlagte skole fra 1857. I 1916 flyttede, ligesom førstelæreren op i den nyopførte lærerbolig, der i dag er privatbolig

Den første lærerinde hed Hansine Eleonora Bay 1891- 96. Hun underviste i pogedskolen, der lå Tinggade nr. 30. Hun var født 1870 på Søndergaard i Vammen som datter af Hans Bay, som senere flyttede til Løvel og købte Østergård. Hun var gift med Hans Christian Berthelsen Søndergaard i Løvel.

Nr. 2 var Ane Kathrine Johanne Malthesen 1898-1902. Hun var gift med mølleforpagter F. Andersen i Løvel.

Nr. 9 var Marie Poulsen, 1928-28. Hun var gift med boelsmand Carl Balling i Tapdrup, ejer af landbrugsminister Anders Nielsens gamle ejendom.

Nr. 10 var Anna Jacobsen 1928-44, f. 1896 i Sejlstrup, datter af gdr. Jacob. Jacobsen og hustru Marie. Elev på Vrå højskole 1914 og 1921 på Horne højskole. Lærereksamen i Silkeborg 1921. Vikar i Udbyneder 1928.

Den sidste hed Frida Laursen, f. 1936 i Hvam ved Borbjerg.

Kistrup skole.

Her var først en skole, som Hauris bymænd selv havde oprettet. Ved kancelli skrivelse af 8/5 1845 fik de pålæg om selv at vedligeholde denne skole, men efter lov af 6/7 1867 overtages den af kommunen som biskole. Ved ministeriel resolution 7/9 1872 oprettes et fast lærerembede for en ugift lærer med 170 rigsdaler i årligt løn. En ny skole byggedes 1873 for 405 rigsdalere og erstattedes 1921 af den nuværende.

Der har indtil 1954 været 10 lærere og lærerinder i Kistrup. Den første hed Rasmus Carl Laursen 1872-74.

Nr. 4 var Hans Kristian Sigurd Arensbach, som senere kom til Pederstrup.

Nr. 7 hed Hans Feder Pedersen Haar, 1897-1901. Han var også forfatter og havde skrevet en del skolebøger.

Nr. 8 var Niels Peter Thougard, 1901-02, f. 1874 i Thougard i Viborg domsogn. Siden 1902 gdr. i Hauris, sognerådsformand m.m. død 1950. Gift 1902 med Margrethe Kvorning fra Hauris. En datter Sophie Hedevig blev gift med landmand Johannes Pedersen, Astrup.

Den eneste lærerinde i Kistrup Anne Katrine Marie Lund, 1902-21. Hun var svagelig og led af tuberkulose, så hun kunne ikke styre de store drenge, som måtte sendes i Løvel skole.

Den sidste lærer var Otto Jacobsen. f. 1894 i Assing.

Hans broder er lærer Vestergaard Jacobsen i Løvel. Eksamen fra Nørre Nissum seminarium. Vikar i Knaplund. Gift 1921 med Marie Sofie Andersen fra Kibæk.

Pederstrup skole.

Fra 1737 hørte distriktet til Løvel skole. 1792 fik man omgangsskole og fra 1809 underviste læreren i sit eget hjem. Den første skolebygning anskaffedes 1844 og afløstes 1893 af den nuværende. Jordlodden solgtes 1933.

Der har været 11 lærere i Pederstrup.

Den første lærer hed Jens Sørensen, 1792-1824, f. 1758 i Pederstrup, som søn af Søren Jensen Bødker. Det hedder sig, at han hverken var student, seminarist eller undervist af præsten, men en duelig skoleholder, der førhen har øvet skrædderhåndværk. I 1809 bliver han tillige degn i Pederstrup kirke. Han blev kaldt

den historiske skrædder. Han døde den 4/7 1824, da han sov middagssøvn under et pæretræ i haven.

Nr. 4 hed Anders Nielsen 1852-90. Han opnåede at blive dannebrogsmænd. Død og begravet i Viborg, hvor hans gravsten stadig findes.

Nr. 8 var Christen Christensen Dalum 1908-38, gift 1903 med Ane Dalsgaard fra Løvel.

Den sidste lærer hed Børge Conrad Hansen.

Kilde: Ejnar Poulsen: "Viborg Amts Degne- og Skolehistorie".

Løvel november 1996.

Hans Ejvind Egede Sørensen

I ovenstående stykke har Ejvind Sørensen kun valgt at medtage nogle af de lærere, der har været tilknyttet de nævnte skoler. Hvis man ønsker at finde oplysninger om de øvrige lærere, kan der henvises til Ejnar Poulsens bog: "Viborg Amts Degne- og Skolehistorie."